www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

مـــــەملەکەتی کەلاوەکان. !

هەولێر ١٩٩٠

نوسین و سازکردنی: شێرزاد هەیـــنی
heinisherzad@hotmail. com

ئەم نوسینە،

ریپۆرتاژە،

نەخشانە،

نامانە. . . !!

وتارێکی درێژە لەسەر بیناسازی کوردەاری،

فەرهەنگێکە بۆ ناساندنی ناوەکانی بیناسازی،

ناسینەوەی پاشماوەی کەلاوەکانە. !

تۆمارێك بوو لە ترسی سوتماك.

بەر لە راپەرین نوسراو پاکنوسکرا، چاوەرێی چاپم دەکرد، برادەرێك لە سوید هاتبۆوە لەگەڵ خۆی بردی بۆ ئەوەی بۆم چاپ بکات. پاش ماوەیەکی درێژ رەشنووسەکەم لەگەڵ نامەیەك بۆم هاتەوە، لە نامەکەیدا نوسرابوو، چاپکردنی کتێبی کوردی لە کوردستان ئاسانترو هەرزانترە، راستی دەکرد. منیش دامە گۆڤاری کاروانی خولی راپەرین، لە ژمارە١٢ی ساڵی ١٩٩٤، لەژێر ناوی (من و تۆ و شوێن) بلاۆکرایەوە، بەلاّم بە چاپێکی نارێك و هەلە زۆر لەچاو بلاۆکراوە کوردییەکانی ئیمرۆی کوردستان. کە هاتمە سویدو بارگەی ماڵەکەشم هات، داوام کرد دانەیەکم لە گۆڤارەکە بۆ بێنن، دووبارە نوسینەکە گەڕایەوە سوید وا لێرەدا جارێکی تر لەبەهاری ساڵی ٢٠٠٢دا نوسیمەوە.

---

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

ئەم نوسین و پاشكۆیە بۆچی. . . ؟؟

ئەم وشەو دەستەواژەو زاراوانەو جۆری بەكارهێنانیان لە بیناسازی كوردەوارییدا، هێماو شرۆڤەكردن و قۆناخەكانی هەراشكردنی خانووبەرەو زانیاری و ناوە نوێیەكانە بۆ بابەتی دروستكردن و تەلاری خۆمانە. بەزۆری و بەبلاْوی لە خەلْكی ناوچە جۆراوجۆرەكانی كوردستانم وەرگرتووە. هەر زەلاْمێك، هەر ژنێك هەندێ. . !! هەر دیوەخانێك كەمێكی تر، لەسەر هەر كەلاوەیەك یادێك، لەناو پاشماوەكانا، لەناو وێنەكانا تیشكێك، بۆیە نەمتوانی و حەزیشم نەكرد ناوچە ناوچە، یان پارچە پارچەی كوردستان جیایان بكەمەوە. هەندێ لە زاراوەكانیشم خوێندیتەوە، یان لە فەرهەنگە كوردییەكان گەلالەم كردوون. ئەوەش هەموویان دەبنە بناغەی دانانی فەرهەنگ و كۆی زاراوەكانی بیناسازی و شوێنی كوردەواری، بۆیەش بەم شێوەیەم نوسیوە، دیارە سۆزو نەمان و رووخاندنی ئاوەدانیەكان و ئەو سەردەمە ئەوەی دەوێت.

هێڤدارم تەواو بن و چاوەروانی یارمەتی دەبم، واش تێدەگەم كارێكی چاكم كردووە، چونكە ئەو سەرمایە كەلتووریەی دروستكردن و ئەوینی قوول لەگەلْ شوێندا وا بەرەو لاوازی و فەوتان دەچێت، تاوانیش ناگەرێتەوە بۆ مرۆڤی كوردەواری.

ئەوەش دەلْێم نابێ بێ هیوابین، بە پێچەوانە بوار ماوەو رۆژێكی تریش دێ ئەم شوینانەی ئێمە دەژینەوە. ! ئەگەر وەك خۆشیان نەبێت رەنگە كۆنی و دێرینی هەر پێوە دەمینێت. ئەو شوێنەی ئێستا من و خەلْكی تر دەستیان ناگاتێ، رۆژێ دێ سۆزو كەلتوورو ئەڤینی و نەخشەكانی زیندوو دەبێتەوە.

هەولێر، ٣ / ٢ /١٩٩١

وتەیەكی كورت..

ئەم نەخشانەم، منی عەودالْ و تۆی زەریە. . . ! ئەو شوێنە بەهەشتەمان، بە پەیڤی نازداری كوردی بەیەكەوە بەستۆتەوە. من وەك گەریدەیەك، شەیدایەكی دروستكراوی كوردەواری، خەمخۆریكی ماندوو، بۆ زانین و دیتنی هەموو سوچێكی كوردستان. تۆش نازدارو جوانی و زەوق و شیعرو فەرهەنگ و هەموو مەبەستێكی گەورەی منی. لە خەیالما جودانابیتەوە.

شوێن، فراوانە. بۆیە چاوی كامیرام تۆی، پەیكەرو لوتكەی پێ نیشان نادریت، هەمووشم پێ ناكێلْدرێت. بۆیە زۆر سوچ و گۆرەپانی پان و بەرینی بالْاخانەی چەند " تویخ" و بە هەیوانم بە هەتیویی مانەوە، دەستی گەرمی منی بەسەردا رانەگەیشتن. چونكە، شوێنی ئێمە زۆرن. . جۆلانە، مزگەوت، كەنیسە، حوجرە، پردۆكە، ئاغابان، كۆشك، سەرا، قەیسەری، خان، قەلاْت، قونگر، سپێر، سەنگەر، قەبرستان، كێلی بەرز، ناشتنگەی شاخان، بارەگا، دیوەخان، كەوانەی بەرزی بازار، كۆلاْنی تەسكی باژێر، مێوانخانەی شار، كاروانسەرا، هۆدەی بوك و زاوای رازاوەو بە بۆنەبخۆر، ئەشكەوتی قەد تەلاْن، زیندانی ژێرزەمینی تاریك، ژووری پاشایان، بنكەی میران، كانی ژنان، هەورەبان، زنج و كۆریت و لیس و مارەڕێ و هەوارزە ڕێ، ئاشی ئاوی، سەر سەكۆو پاردەو پەرژین و چەپەرو هەتان، قەلْای دمدم و هەولێرو خۆشاب و شێروانە، منارەی ئامێدی و ژەنگارو چۆلی، هەوارو ئیستگەو هاوینەهەوار، كونە تەیارەو سەنگەرو جبەخانە، خانقاو مەیخانە، شارۆچكەو ئاوەدانی. . هەموویان كوردستانە. . من لەگەلْ تۆ، لەم شوینەدا هەست بە بون و هەناسەی خۆمان و ژیان و پیرۆزی خۆشەویستی دەكەین.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

www.kurdistannet.org

مەملەکەتی کەلاوەکان. . !!

لەو سەردەمەی تەختەی سینەت، تەختەی پاشایەتی دڵم بوو، پەنجەکانم بەردی شەترەنجی سەر ئەو سینە پەمۆو پەنیرەت بوو. لەو گاڤەی چاوەکانت قولاب بوون، لە " پەرژین "ی بیلبیلەی چاوم گیردەبون، دەمروانیە مەمکی بەرزو سپیت و بە بێترس. . !! بە ئاسانی بۆ سەر دوندی تەمی سووری هەڵدەگەڕام. ئەو دەمە باڵات " قەڵا " یەك بوو، منی ڕێبواری بێ ڕێ و بێ " سابات " و " بەهاربەند "، بە دیواری گڕنی گڕنی و بە" کولانکە " و " قونگرەی زەیتی " و " کونە تیر " و " کونە تۆپ " هەڵدەگەڕام، بۆ هاتنی من پێناوت دانابوو، تەتەرت لە "پەنا " و" پەسیو" ان، نامەو بەڵێنی تۆیان بەدزی دەدامێ.

بە " ڕێگا " کانا، لەسەر" بەردەباز" ا، لەسەر پشتی ماندووی " پردۆکە " کانا، هاتم، گەیشتم، تا لە" کانی " ساردو خاوین و بێ زێڕو، خۆم تێرو ڕەباس ئاو بکەم. لەسەر " بەردەنوێژی " ڕوومەتی ئاخت، نوێژێ دابەستم. . . !! ڕۆژانی سەرفرازییم بوون. بەراستی پاشای مەملەکەتێ بوم. سەرمەستی چاوی کازێوەی دەم کەل و سینەو دەم قەندی ئاسۆی تەختی پشتی تفەنگی دەشت، کەمەر بە ژەنگیانەی دۆلەکانی بەهار، گوڵ و مێخەکی کەنار ڕووبارو جۆگە، ڕووباری پرچی مانگە شەوی گوندی نوستوو، هەناسەی خەندەی کانی بێگەردت، لافاوی گلاوێژی بەرهەم و داهاتی خۆشی بوم.

ئازیزەکەم، تۆ میللەت و منیش پاشا. پاشایەتی ئاوا خۆش و تەمەن درێژە. . !! کودەتای لەسەرناکریت، " کۆشك " و" سەرا " ی بەسەردا خاپوورناکریت. ! دووکەڵی سوتانی ڕۆژەڕێیەك ناڕوات و بەری ئاسمانی شین و ساف ناگرێت. کرێکاران مان ناگرن، دەرگای " کارخانە " کان گاڵ نادەن، لێم ناچنە " سەربان " ان، خوێندکاران ناچنە ناو " گۆڕەپانی شار " و نارژێنە " کوچە " و " کۆڵانانەکان "، شاعیران لەسەر سەکۆی شیعرا جنێوبارانم ناکەن. . !! دەزانم ئەوانە لە مەملەکەتی ژووانی من روونادات، چونکە تۆ سەرچاوەی دەستەڵاتی منی. بۆم شەیدای، منیش لە گەرمەی ڕیێ کاروانا هاوشان و ڕێبوارو بۆ تۆ گاوانم، تا خۆر لە " گوند " ی ئاوادەبێت، رووم نییە بێمەوە تەماشای" بەردەگا "و " بن دیواران" بکەم. چاوم تیر ئاسا، لە دەرزی سینەت رامینێت. نەدەوێرام لەسەر" سەکۆ "ت، لە" بن سابات " ی فێنك و بەرزی "روو لە ئاکرێت " دانیشم، تەماشای " خەرمان " و" ئاقار "و تاکەدارو بێری و ڕانەمەڕو" بەردەبێری " و ئاسمانی لوست بکەم. . . !! گاوانیش بم، هەر پاشامەو، هەر سەرۆکی شارەوانی هەڵبژێردراوی یەکەم شارەوانی و ئەنجومەنی گوندی تۆمە. دەستەلاتم هەیە، بڵێم با باخچەی پرچت، قەدی درێژ بێت، کەمەری قەدی داری بەرماڵ و داری پیرۆزی" گۆرستان" ی گوندت چەند پان و شایستە بێت.

بە دەستەڵاتم، شەوانی ئەنگوستەچاوو زریان، بتکەمە پاسەوان و زێرەڤانی " قەمتەرە " و دەرگاکام. دەتوانم بتکەمە نەخش و " کۆترە " و " دار پالەوان " و " هەورەبان " و " گۆلتە " م.

* * * * *

تۆ" شار" ی گەورەی دێرینی منی، گەرجاران لە چواردەورەت، " شوورەی دیاربکر" ی ئەستەم و توندو بە" قونگرە" ی بەردی ڕەش هەبون. بێگانە نەدەوێرا توخنی بازنەی لێوو جوانی ڕیزی ئەلماسی ددانەکانت بکەوێت. من ئێستا شوورەی ئەم قەڵایەت بەرزترو پانتر دەکەم. دیواری " قونگرەی رەواندز " ی تۆ، توندو پتەوتر دەکەم. چۆن پاشای گەورە، قونگرەی بۆ شەمام دروستکرد، منیش لەبەر ئازایەتیت، لەبەر قوربانیت بۆ جۆشی خۆشەویستیمان، لەبەر چاوی بەدی نەیاران چەند قونگرەت بۆ بەرزدەکەمەوە. سەنحاریب، لە ئاوی بەستۆرەی بن خانزاد، ئاوی بۆت بەرزکردەوە، لە چۆمی قلیاسان و لە ڕووباری گادەران، لەبەستی ڕۆخانەو باسەرەو لە خابووریش، کانیت بۆ هەڵدەقولێنم. بیابانت بۆ دەکەمەوە" میرگ " و " گوڵ " و " ئەستێر" و شینایی. چونکە تۆ" پایتەخت " و " بازار " و " قەیسەری" و " کاروانسەرا" و " ئاشی ئاوی" و " جبەخانە "و " کارگەی وەستا ڕەجەب " و " قەڵەندەرخانەی پیرەمێرد " و " چاپخانەی مام حوزنی " و " کەشتی نوحی نەجمەدین مەلا" ی منی، تۆ ولاتی منی. . . . !!!

* * * * *

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

کابان و سیبەری فێنك و ماڵە خاوێنەکەی شادومانی منی. . !! چاوی تۆ سیحراوی و رەنگینە، رەنگی شووشەی خانوی " جەمیلە فەندی " تێدا دەبریسکێتەوە. بەژنی بەرزی " باهۆ " ت لە "سیوسیوە " ی ناخمدا چەقیوە. " هۆدە " ی بێ پەنجەرەو بێ " کلاۆرۆژنە " ی دڵی ناو تۆری چری دەمارەکانی منی. تۆ دەکەمە چراخان و رووناکی تیشکی زێرینی مێوانم. ئەوەش داوەت و شەوچەرەو دەستلەملانێ خۆشتر دەکات. ژوورەکە رووناك بێت، " نەخش " و" تاق " و" تاخچە "

و " ساپیتە" و دەسکە رەیحان و چەپکە گوڵەبەروون و" هێلانە "ی پیرۆزی پەرەسێلکەی تیدا ناسك و جوان دەرکەوێت.

*****

تا قەڵای" خۆشاب " ی ناو لوتکەی هەوری دڵتم گرت. . !! تا قەڵای " کوردان " ی ئاوارەو تەنیای تۆم خستە ژێر دەستی خۆم، تا بەسەر قەڵای " شێروانە " ی خۆراگری بەژنت کەوتم، لەبەر گەرمی گەرمیانی تۆ، چەندین، تەتەرو رێبوارو پێناوو پێشمەرگەی هەنگاوم لە "جۆگە "و" جۆبار "و " هەرتەل " و" بەست" ی وشك و برینگم پەڕینەوە. چەندین چەپکە گوڵ و مێخەکبەندو بەیبونم لە" چەپەر " و پەرژین و" هەیتان " و" ساباتی " و" کەپر " و بەهاربەند و" زنج " ی ئاقاری بواری هاتوچوو بەردەرگاتم دا.

قەڵاتت دیواری دوو رێزبون، لە" بەردی رەق"، " بەردە تراویلکە"، ئاسن ، مس دروستکراوبوو. رووی دەرەوەی لووس، شووشەیی ، بێ پایەو دەستگیربوون. بەرۆژ حەدم نەبوو، توخنی بن سێبەریشی بکەوم. شەوان بە قازمەو بێل و نووکە خەنجەرو دیواربڕ، خەریکی کونکردنی بوم. ماندووت دەکردم. ئای کە قەڵایەکی سەخت بوی. !!! بەلاّم منیش دڵ و حەزی سوتاوم" قالدرمە "و" پەیژە" ی بەرزبوو. کرێکارێکی ناوشان پان و خاوەن ئەزموون و دزێکی دیواربڕی نەقۆڵابوم. لە حەسحەس و سەگی هارت نەدەگەڕامەوە. لەشیرنە خەوی بن ساباتی فێنکی "حەوشە" تان، ماچم لە شانەی هەنگوینی رووومەتت دەکرد، لەسەر دەستان و بەنەرمی لەسەر سەکۆیەکەتان دادەبەزیم.

*****

نازدارەکەم، دڵت، بۆ من " ئاغابان " ی بەررۆژو " هەیوان " ی گەورەو ساپیتە بەرزت، بە فەرشی هەرکیان و دووگردی دووبەری نەخش رەنگین داپۆشرابوو، لە تابلۆیەکی بن" ساپیتە "ی کەنیسە ئیتالیەکانی دەکرد. هەر" خشت" ێکی، " کاریتە" کانی، " شەقرە "و " کفر "و رووە مارنجکراوە لوس و بێ گرێیەکان و بریقەداری، لە هەموو قۆناخەکانیدا، ئارەقەی منی کرێکاری ماندووی پێوەیە. دەڵاقەکانت، نهێنی نامەو دیارەکانی دەشاردەوە.

بەلاّم داخەکەم جارناجارێ دەرگاکەت گاڵ دەدراو نەدەکرایەوە، بە " شمشێرە " و " کلیل " و " هەزارمێرد " و " چل مێرد " و " داریالەوانە " نەفسبڕ دەکرا. دەمزانی ئەو دەمانە خۆت لە دزانی دڵ و چاو حەشاردابوو. خۆت لە ئاژەلی برسی و ئەجندەی چاوحیز، لە پیرەژنی ئۆینباز، دەشاردەوە. بەلاّم نازانم چۆن بۆنی منت دەکردو دەرگای شیشدراوت، بۆم، دەکەوتە سەرپشت. دەخشیمە بنەبانی و پشتم بە دیواری " وشکەکەلەك " ی هەورامی بەردینیت دەخشاندو دەهاتمە تەنیشتت.

هەموو شوێنێك رووناکی و ئاسۆی دوورو نزیکی هەیە، رووناکی لە خاڵ و شوێنێك بۆ شوێنی تر جیاوازە. من کە دەهاتم گۆشە تاریکەکەم دەویست، لە چاوی رووناکی و دیتن دووردەکەوتمەوە. زوو منت نەدەناسییەوە، بە هەموو هێزتەوە بە دیوارت دادەدام. خۆم بە کاریتەی ساپیتەی " هەنوان " تان هەڵدەواسی، دەکەوتمە سەر ئەو ئەرزە رەقەی بەردەمت. لە سوچێکی هۆدەکەت، دەپەستام و دەتویست هەرچی " لەڤەند " و " کفر " و " ئاژن " ی بنمیچی ژوورەکە، لە چاوانم رابکەیت. دەتویست ژووری تاریکی " خۆکە " و " زنج " و " هۆر" و " کادین " و عەمبارم بۆ بکەیتە " تابوتە بەرد " و " بەردی کیل " و گۆڕم بۆ هەڵبهێنیت. . بەلاّم، کە دەمامکم کردەوە، کە تیشکی چرای چاوانت بەرچاوتی رەوشن کردەوەو منت ناسیەوە، رووە زەردە ترساوەکەت گەشایەوەو کونجە تاریکەکەت دەبووە چراخان.

*****

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

له بادینانا، لەکوچەکانی مهابادا، له قەیسەری به نەخشی کۆیە، له خوڕەی ئاوی زۆری وەرتێ، له هەموو گۆشەیەکی ئەم شوێنانەدا، تۆ دیاری، له کلاورۆژنەی هەموو ژوورێکدا تیشکی خۆری لێ دێته ژووریْ.

نازدارەکەم، که تۆم بۆ دێته پەردە، دەبێ ولاتێك، شارێك، ئاوەدانیەکت بۆ دروست بکەم. هەموو وەستایەتی قەلاکانی پاشای گەورە، خۆشاب، شوورەی دیاربکر، کۆشکەکانی هەلۆخانی ئەردەلان و سنە، دێری ناو شاخی سەختی دیر مار مەتی. پردی بەردی زەلامی دەلالی زاخۆ، نەخشکاری منارەی چۆلێت، بۆ کۆدەکەمەوە. پێیان دەلێم:

نابێ ئەمجارە ئەم شوورەیە، ئەم شارە، بە تەوژمی زریان و رەشەبای لافاو بروخێت. سوپاکانی گەورەی گێتی خەریکی بن، نەتوانن بناغەی هەلتەکێنن، دەرگای له دیوار دەربهێنن، کاریتەی بشکێنن، ئەستونی برمێنن، بە چەکمەی داگیرکەران سەربانی کون نەکرێت، بناغەکانیان بە رەژووو خۆلەمیش و قسلْ و" ئاهەك " بێت. دیواری بە بەردی تاشراوی گەلالەو پێنجوین و دەربندیخان بێ. جوانتر لە بەردی رەشی سیحراویی ئیتالیەکان، دروست دەکەم. له دەروازەکانیدا شیعری حاجی قادری کۆیی و ئەحمەدی خانی و مەولەوییم بۆ بنوسنەوە. با نەخشی چوارگۆشەو بازنەیی و وردی تێدا بێت. جوانیەکانی لە جوانی ولات بەوەشێتەوە، هەر سوچێکی قونگرەی خڕی بەرزو بەکولانکەو کونە تیرو سەنگەر بێت. هەورەبانی بەکون و بەکولانکەو قەمتەرەی بەرزو دەرگای بزمارڕێژم دەوێت. خانووە دوو نهۆمەکانی بە " بەردی کارگەیی" و داری بە داری" داردێمەك " دروست دەکەم. " سواندە " یان یەك رێزو راست بن. گۆلْ و ئەستێری ئاوی گەورەو سەرپۆشی هەبێت. داری چنارو ئەسپیندارو ئاژن و گوێزو هەرمی و سێوم دەوێت. ڕەزی دێمیشی پەل باوێت. گۆرەپانی بە چیمەن و مێرگی پان و بەرین. بۆ نەخۆشخانە شوێن دادەنێم. بۆ خوێندن خوێندنگا. بۆ مەلە مەلەوانگە. بۆ پەلەوەرو گیانداران باخچەی ئاژەل. بۆ کەشکۆل و دەستنوس و کەلتوور، گەلەری. شارەکە بە تابلۆیانی هونەرمەندان محمد عارف و ئیسماعیل خەیات و نامیق عەلی قادر، دەرازێنمەوە. لە شوێنە دیارەکان پەیکەر، بۆ خانی و مام گییوو حەسەن زیرەك و عەلی مەردان دروست دەکەم. بۆ کۆرو کۆبونەوەو سیمینار هۆلی گەورە. بۆ ئاهەنگی نەورۆز جێگای مەشخەلی ئاگرکردنەوە دادەمەزرێنم. شارەکە، شارێك بێت پاك و خاوێن و شای شاران بێت. هەوای بێگەرد، ئاوی پاك، سێبەرو خۆری یەکسان، دیمەن و دارشتن و نەخشەی خۆی لە شارە ئەلیکترۆنیەکانی یابان بدات.

*****

خاتونەکەم کە تۆم لێ زەفت دەکەن، شەوان مالْی باوکت، بە تفەنگە تەیارەشکێنەکەم، گوللەباران دەکەم. خۆم دەمامك دەدەم، وەك حەسحەس، بەدزی نیشانە لە قەمتەری دەرگاتان دەگرم. لە پەنجەرەو کولانکەکەی هەورەبانتان، دیواری سواختان کونکون دەکەم. بەلام، داخی گرانم لە گوللەبارانی مالەکەتان دەترسم، دلْم نایێت لەبەر ئەو نوسینانەی لەبن پەنجەرە بە تێلەکانا، شوێنەواری هەندێ نوسینی قەدەغەی وەك " بژی گەل، مافمان دەوێت، نەورۆز چەژنی کوردانە" هەر ماوە. دەستم شل دەبیت، غیرەت ناکەم ئەنگوست لە چاوانم راناکەم. کچێ هۆ ئەو نەشیلەی دەخیلی ئەو سمێلە زۆرو درەم دەبویت، کە ماچم دەکردی کەلْ کەلْ راتدەکێشا، بە سینگی خۆتت وەدەنام، لە خۆشیا چاوەکانت دەبوونە رووبارێکی شێت و لافاوێکی بێ ئامانی کاریتەبەرو لانك و بوخچەهێنەرت بەرپادەکرد. کە دەگریای هیچ بەربەست و چەپەرو قسەو گفت و سوێندەکانم، رووباری چاوانتی رانەدەگرت. دەشتی پەمبەی روومەتی ناسکتی دەگرتەوە، دەبووە کۆلکەزیرینەی پاش باران و هەموو گردو بەرزاییەکانی دەبریقاندەوە. وەك ئاوێنەی شوانان، لەو دەشتە کاکی بە کاکیە دەبریسکایەوە. بە ناولەپم جۆگەی فرمیسکەکانتم، لە روومەتت سواخ دەدا، بوارم نەدەدا کاریتەی بسکت زەرد بکات. سینگی سپیت دلۆپە زەردی بکات. . !! من پایزان چاوەرێی دارەری و خۆلەبانی ژوان دەبوم. بە بەردەوامی بە بێل و خاکەناس و قازمەو بیوری خۆمەوە لە ترسی کێخواو ئاغای تۆ ئامادەدەبوم. خۆم دەربەدەرو شاربەدەر نەدەکرد. بە جاگرتەیی و هاوسەریتان قابیل بوم.

من هەر بەژنی تۆم بە ئەهرامەکانی میسر دەشوبهاند، هەموو زاناکانی بیرو تێروانینی چاوو هەستم، بۆ خوێندنەوەی نهێنی کەڤرە زەلامەکانی ئەهرامەکانی بەژنتم تەرخان دەکرد. لە جوانکاری رووت و دەمارە ئەندازیارییەکانی سەرم دەرنەدەچوو. تۆ جوانی و

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

منیش شەیدای ئەهرامی بەژنی تۆمە، ئارەزوومە وێنەی یادگاری لە تەك بگرم. بەژنت " بورجی بەلەكا " و قیبلەگاهی " لالش " ی منی.

من لەمێژە ئاشنای دیرۆك و كۆنم. وەرە با بچینەوە گوندی " چەرمۆك " ی بنار چمچمال. . ئازیزەكەم، با پێكەوە بچینەوە، ئەم گوندە دێرینەمان. لەویێ گوێمان لە ئاژانسی جیهانی و قسەو قسەلۆكی خەڵكی نابێت. شۆستەو شەقام تەماشامان ناكات. . ! داری چناری باخچەی " گلكەند " و " سەرچنار " حەسودی بە بەژن و باڵات دەبەن. . . !! ئینجا خەڵكی شوێنەوارناس خۆیان و كامیراو فلچە ناسكەكان، چەند كرێكاری پسپۆرو نوینەری ناوچەكە میوانمان دەبن، لە مێژووی شارستانیەتی مرۆڤایەتی هەموو جیهان، لە ناو ئەم شوێنەدا دەدۆزنەوە. هەوالەكە دەگەێنە هەموو سوچێكی ئەم جیهانە بەرینە.

*****

www.kurdistannet.org

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

ئازیزەکەم، گوندەکەمان، هەر سی چل ماڵێکە. خانوەکانی، لە خشتی کاڵەو کولآنکەی کەمە. دروستکراوی بۆ بەرهەمی کشتوکاڵی و ئاژەلداری تێدایە. قەسری چەند نهۆمی پاشاو بەگزادەی لیَ نیە. مرۆ سادەو بی فێڵن. خۆفرۆش نین. چاویان لە زەوی و زاری یەکتر نابڕن. !! چە زۆرە زەوی بە پیت و ئاو زۆرە. ئەوەی هێزی هەبیَ، با بچیَ تۆ بکات، حەیوانە کێوی راو بکات. بە بەردی تیژو هەوجاری سادەو ئاگرکردنەوە دەژین. کەنگرو ترشۆکەو ریَواس و بەروو دەخۆین. ئەو خواردنانەش لە گەدەو لەشمان دەکەویت، وەك فیل دەرسکێن، نەخۆش ناکەوین. ورگمان گەورە نابیت، توشی نەخۆشی دلّ و زەغت و شەکر نابین. . !! ناوی نەخۆشی بەدی ئایدز نایێتە گوێمان. ! چاوتیژو بازو ئەستورو بەغار دەبین. یەکو کەولە حەیوانە کێوی لە قەدمان دەئالێنین. لە جیهانێکی تەنیا دەژین. مانگ مانگ، دەم لەناو دەم دەبین. ئاسۆکەش بێگەردو پاك و بیَ دووکەلّ و بیَ کاربۆنە. هێمن و دوور لە دەنگی ناخۆشی مێشکبەری مەکینەکانی شار دەژین.

نازدارەکەم، جارجاریش شۆردەبینەوە بۆ ئەشکەوتی " هەزارمێرد" و "شانەدەر"، بیَ منەت کەلّوپەلی قورینی جاران لە بن خۆلّی زەمانە، دەردەهێنینەوە، دەچینە راویَ، کەوو سمۆرەو بزنە کێوی و پلینگ و مریشك و مامز، راو دەکەین. ئەوانەی ماڵی دەبن، بەخێویان دەکەین. ئەوانی تر، سەردەبڕین و گۆشتیان دەخۆین، زیادەکەی بۆ زستانی ساردو درێژ دەکەینە قاورمە. دونیا تاریکە، هەوا سازگارە، بەیەکەوە، ئاوێتەی یەکتری دەبینەوە. لەشەوانی مانگە شەودا تەماشای لوتکەی سپی شاخی بەرز دەکەین. خەوی خۆشی و تێریمان لیَ دەکەویێت. "هەتان"، بۆ ئاژەلەکانمان دروست دەکەین، گەنم و جۆو نیسك و نۆك دەچینین. " کوندەڵان " و " خەشیو" و " قوتان" و " عەمبار " و " هەرزالە " و " کادین " و " کەندو " و " دەلاقە " و " چالّ " و " بن ئەستێرك " و " چالّەبەفر " و " سارداو " و سەبەتەو سەوەو قەرتالّەو مەشکە، هەموو شتیَ پڕ زەخیرە دەکەین. پاشایانە دەژین. هەر بۆخۆمان دەبینە سەرۆك کۆمار، لێپرسراوی بانقی مەرکزی، ئەفسەر، ماموستا، دکتۆر و. . ئەشکەوتەکانمان دەکەینە بالاخانە، دۆلّ و باخچەو مێرگمان بەراوە. لەم شارەدا پێویستمان بە بیناسازو ئەندازیاران " ئەنیتو گاودی" ئەسپانی و" فولتیر کروبیس" ی ئەمریکایی و " لیکوربوزیە" ی سویسری نابیَ. . !! بۆ نەخشەدانان و نەخشەسازی باخچەی هەلّواسراوو مۆزەخانەو شاری ئاپوورەو هێلی هاتوچوی سەفەرمان نابێت.

من و تۆ بۆ خۆمان، تۆ بە کەلانگوچکی شۆرو سوخمەی تەنك و کراسی بە باخەلّ و فیستانی بادینی، کەمەرو پشدێنی مهابادی دەخزێینە ناو رەزو باخچەو بیستان، سێبەری دارگوێزو رەشماڵی کوێستانی هەوای سازگارو کانی بێگەرد، لەناو هەزارەها گوڵی رەنگین و بە بۆن و بەرام و گیای تەڕ، لەگەلّ ویزە ویزەی هەنگ و دەنگی قومری، بە چرو بڕینەوەو هەلّگرتنی جۆخین و ساوەر کوتانەوەو ژیانێکی خۆش و خەونێکی بەهەشتی مشت پەپولەی پەمبەو ناسك دەبەینە سەر.

لەوەتی کاریتەو شەقرەمان کردیتە ساپیتە، پەرەسیلکەی مێوان، هێلانەی لەبن دروست دەکات، دانەویلەو رزقی خۆی لە حەوشە بەرینەکەو جۆخینە کراوەکەمان هەلّدەگرێتەوە، بە رەحەتی و بەبیَ ترس بێچوەکانی گەورە دەکات، ئەگەر جارجاریش بکەونە خواریَ، ئیمە بەدەستی نازەوە بەزریان دەکەوینەوە. تا بالّ دەگرن نازیان دەکێشین. ئیمەش لەمێژە وتومانە:

روون هەبیَ لە هیزە مێوان ئەزیزە.

*****

ئەزیزەکەم، کە" هەنوان" مان تێکچوو، " خانگە "کەمان هەرفی، کانیەکان کوێرکرانەوە، ساپیتەکانیان تەپاندە سەریەك، هێلانەیان رووخاند، چۆکمان شکا، کوێرایمان داهات.

جاران چەند خۆش بوون کە تریَ رەشمیری، هەرمی شێخانی، دۆشاومان زۆر دەبوو. بارگێرو کەرمان باردەکرد، دەچوینە گەرمیان. گوندبەگوند دەگەراین، هەواربەهەوار، دەچوینە سەرجۆخینەکان. بەگەنم و بەجۆ، سەربەسەر، دەمانگۆڕینەوە، ئەو خەلّکەمان بە شیرینی خەنی دەکرد. کۆشی منالآنمان پڕدەکرد. مێوژی رەش و گوێزو قەزوانمان بۆ دەبردن. بوك و زاوامان بە مێوژی رەش و سوورو کاکلە گوێزو قەیسی تێردەکرد. خیَ و خورمامان لە حوشترەوانەکان دەکڕی، تریَ و هەرمیمان دەگەیاندە هەموو گوندێکی ئەم دەڤەرانە.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

نازدارەکەم، پێش ئەوەی سەرما، سامی ترسی خۆی بنوێنێت، قوڕی بەجەرگمان دەگرتەوە، تا جوان بخوسێت، شەرواڵێکم لەبەردەکرد، خۆم هەڵدەکرد، قوڕەکەم لێکدەدا، چەندجار سەروبنم دەکرد. تۆش لەبەرڕا تێرتێر، لە جۆگەو ئاوی کارێزا ئاوت بۆ دەهێنام. بەیەکەوە دیوارمان مارنج دەکرد. سەربانمان سواخ دەدا. سەری لەودەو عەمبارمان دەگرت. " تەندوور " و " ئاگردان " و کەندووو " ئاخوڕ"مان نویَ دەکردەوە، کونەکانمان لە ترسی بای ساردو زریانا قەپات دەکرد.

پاش ماندووبون، پشومان دەدا، من جگەرەیەکم لە توتنی کەوەرتیَ تێدەکرد. تۆش لەبەرامبەرمان، هێدی هێدی قوڕی وشکت لە پیَ و لینگم دەکردەوە. کە قوڕەکە بە مووی قاچم وەدەنوسا، تۆ بەنازیش لێتدەکردەوە، هەر ئازارت دەدام. تۆش قوڕی کەواو کەلانگوچکەکانت دەوەراند. بەیەکەوە خشتمان دەبڕی، لە پشت خۆمانەوە، ئاوڕمان لە ریزی خشتە براوەکەمان دەدایەوە. کە دەستمان بەردەدا خشتبڕەکەمان، جوان دەشوشت، بە دیواری و بە سواندەمان وەدەکرد. ئەو ڕۆژانە بە ئازارو ژان بوون، زوو خەومان لێدەکەوت.

* * * * *

بە شانازییەوە دەڵێم، وەستایەکی کارمەندو دەست گەرم و بە ئەندازەم. دەتوانم خانووبەرەیەکت بۆ چێبکەم، بینەران وێنەی بگرن، بیکەنە چەژنانەو بۆ هەندەرانی رەوانەی بکەن. . !! حیسابی گەرمی هاوین و ساردی زستانی تیدا دەکەم. خانووەکە خۆراگربێت، بەرگەی لێزمەی باران بگرێت. کەرەستەکانی، نەخش و نیگاری، ساپیتەی، خشتبەستی توند بکەم، خانووەکە، کەرەستەکانی خۆماڵی بیَ. .

من بوم، بۆ دەلال خان، پردی دەلالم بە بەردی زەبلاحی تاشراوی و گەورەو لوس و چوارگۆشەو لاکێشە بەرزراگرت. کەوانەکانم قیتراگرت. منم لەدێرەزەمانەوە خەمی ئەم بەروئەوبەر دەپەرێنمەوە. خۆشی سەرکەوتنەکانم گەیاندوە. ! منم کاروانی بازرگانیم گەیاندووە. منم کەژاوەی بووکی سوورو رەنگینم گەیاندوتە زاوای مرادخانی و هەوری و چەفتەبەسەرو لەوەندی سپی و کراشی هەورامی لەوبەر. منم بەم پردە قایمە سوپای چەك و پۆشتەو نیزامیم دەناردە هاواری ئەوبەر. منم توانیم، لەو ئاوە شێتە فێرە لافاوە، موعجیزەی قوربانی دەلال خان بەفیرۆ نەچێت، لەدوا رۆژا سوپاسم ئاراستە بکات، ویژدانم ئیسراحەت بکات. !

بە باری کەری کورەچیەکان، بە زەنگوڵی ئاوازەوە، کەرپوچیان بۆ دەکێشامەوە، لەوێش لەسەر پیرەقەڵاتی هەولێر، خانووی چاك و جوان و چەندنهۆم و چەندژوورو بە ژێرزەمینم دروستکرد. بناغەی لە مەترێك زۆرترم پان دەکرد. رێزی ناوەوەی، رێزە بەرینەکەم بە کەرپووچی زەنگوڵ، مشت دەکرد. داردێمەك و کاریتەم بە درێژی گەڕی دیوار ریز دەرکرد. بەوەش دیوارەکەم ترسی رووچونی نەدەما، قەڵەشی نەدەبرد. بە کاریتەی وەرتیَ و هەورەمان و نازەنین و سماقوڵی دارەڕێم دەکرد. هەر پەنجەرەیکی تابلۆیەکی بەهاداربوو. میناو شوشەی رەنگاورەنگم تێدەخست. ئاوێنەی، بە چوارچیوەی نەخشینم لە هەیوانا هەڵدەواسی. نافورەم بۆ هەوا گۆڕین و ڕاگرتنی ساردی و گەرمی لە ناوەندی حەوشە تەبەق ڕێژەکە دروست دەکرد. ساپیتەکەم، بە بۆیە، دەکردە تابلۆیەکی گرانبەهاو دیمەنی گوڵ و لاولاو و نەخشی هونەریم تێدا دەنەخشاند.

دار کۆترەی هەیوانم گڕنی گڕنی، وەك تاجی شاهان، بە نەخشی نایاب هەڵدەکۆڵی. بە خۆڵی سووری تایبەت و کای گەنمی دەشتی هەولێرو سندی، بە زبڵی " گوفەکی" گوندان، بە دەست و بازووی کرێکارە " هەزارەبڕەکان " کەرپووچی سپی و سوورم هێنایە هەولێر. منارەی موزەفەرییە " چۆڵی "م بەرز ڕاگرت. نوسین و نەخش و نیگاری جوانم لە قەدی ئەنجامدا. بۆیە شوێنەوارناس و زانای ئەڵمانی " ئەرنست هەرتسفلد" ی چەندین وێنەی هونەری و ئەندازیاری تێدا دۆزییەوە. لە نەخشەکانا، تیپی ئینگلیزی، هیمای تەریب و لاکێش و یەکسانی و ووردەکاری هەبوون.

نازدارەکەم. . با لەناو ئەو منارەیەدا، وەك منالاَن چاوشارکیَ بکەین، لە دەوری منارەکەدا بسورێینەوە. من لە دەرگایەکیان خۆم دەکەمە ژووریَ، تۆش لە دەرگاکەی ترا. بە قاڵدرمە تەسك و بە پێچەکەی سەردەکەوین. ماندوو دەبین. تاریکی ئێمەی لوولدەداو دەترسایان، تا دوا پلەو پایەی ئەو " سپیترك "ە، یەکترمان بەدی نەدەکرد. لەیەکتری بزر دەبووین. لە سەرەوە، لە یەکتری ئاشکرا دەبوین. تۆ بە دیتنی من و منیش بە دیتنی، تۆ رادەچلکایان. لەم بەرزاییەدا، خۆت دەهاویشتە باوەشم، بای بەهێزو فێنك، پرچی

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

تۆی دەکردەوە، کە پەخش دەبوو، لە ملم دەئالاو لەگەڵ جەمەدانییەکەم تێکەڵدەبوو. . !! لەسەرەوەی منارەکەوە، تەماشای پیرە هەولێرمان دەکرد، تۆ ماڵی خۆت بە من نیشان دەدا، منیش بە ئەنگوست هەیوان و ماڵە بە هەیوان و ستارەو هەورەبانەکەی خۆمانم دیار دەکرد. سنووری شارمان نیشاندەکرد.

جوان و چاك دیاردەکەوتن، قەلاّ، وەك بووك، لە ناو کەژاوەی مێرگ و باخچەو ناعوورو بالاّخانەو قەیسەری کۆلاّن و کوچەو مزگەوتە بە منارە بەرزەکان و خانی بەرزو سەدتەرز، بەنازەوە، خۆیان دەنواند. . !! بەلاّم تۆ لەناکاو، خەم دایدەگرتی و دەتووت:

مردنم بەبیردێتەوە، ئەو هەموو گۆڕستانە کۆنانە، ئەو هەزارەها کێل و قەفەس و شوورانەت، بە نامۆیی دەهاتە پێش چاو، لە پێش چاوانت دەبوونە زەلاّم. هەموویان دەبونە براو گوڵەی چاوەروان. هەموو بەیەکەوە، پەنجەیان لە چاوانت رادەکرد، دەترسای و منیش بە هێواشی، گوڵە ناسکەکەی کولمتم ماچ دەکرد، پێم دەوتی:

خاتوونەکەم، لەم گۆڕستانانە مەترسێ، لە " ئیمام موحەمەد، خوراسانی، چراغ، قەبرستانی گەورەو شێخ ئۆمەر، جولەکان، ستی ئیمام " مەترسێ. . !!؟؟ ئەو هەموو کێلە بە نوسینانە. دێرەزەمانی کۆنمان بۆ دەگێرنەوە، بۆمان ساخ دەکەنەوە، پێمان دەڵێن، بەرووی نەیارانیش رادەوەستن، بۆمان دەچەسپێنن، کە ولاتەکەمان کۆنە، لەگەڵ رەورەوەی مێژوو، خولی خواردیتەوە. ئاوەدانیمان لە مێژەو هەموو بستێکی ئەم دەشتە پانە جێی سیوسیوەی دەرگایە. . گۆڕی هەزاران ئاشقی بەمەرام نەگەیشتوون. . ئەفسەرو شەرکەری پێش ئیسلام، کوشتاری شەڕی دارایە. وەستای ئەم منارەیەی تێدایە. یەزیدییە زیندە بەچاڵکراوەکانی سەردەمی پاشای گەورە، سواری ماندووی هەزبانیەکان، سەربازانی سەلاحەدینی ئەیوبی تیایە. ئەوانەی تێدایە، خەمی رێگای گەرانەوە، شەرکەرەکانی مەیدانە خوێناوییەکانی تێدایە. خۆشنوسی تێدایە، ئەو منارەیە نەخشاندووە، ئاسنگەری تێدایە، چەك و تیرو کەوان و سوپەرو مەنجەڵ و نەخشیان دروستکردووە.

کوورەچییەکان، ئەوانەی بەدەست و دووکەڵ و ئاگرو هزریان، هەزارەها کەرپووچیان سوورکردەوە. مەولوود خوێنەکانی سەردەمی سولتان موزەفەر، مەلای حوجرەکان وەستاکانی کارێز هەڵهێناو پاککردنەوە و. . و. . سینگی هەر یەکێکان هەزارە مێژووی کۆن و شارستانی ئێمەی تێدایە. ئەوانە، هەموومان، شانازییان پێوە دەکەین. ئەوانەی باسی شەڕو سەرکەوتن و گرتن و سکەی پارەو تالاّن و خانگ سوتاندن و لافاویان پێیە. سەربردەی کورەتیمەی حەیران و سوارچاکی لاوەکان و دەست بە شمشێری تێدایە. زۆربەیان ئاوات و هیوای گەشیان بردۆتە ژێرگل، بەو هیوایانەوە سەریان ناوەتەوە. زۆربەیان داستانی غەری ئەسحابانیان لەبیرە، زۆریان قالدرمەو کۆشك و قەلاّتی " بەنی حەیر " ی خانزادی سۆرانیان چاکردییە، هەندێکیان دەستنووس و پەیامیان لە ژێر سەریان بویتە بالیف. . بەم قسانە، تۆم هێورکردەوەو ئینجا دەست لەسەرشان، لەسەر یەك قالدرمەی تەسکا بۆ خوارێ شۆڕبوینەوە.

* * * * *

نازدارەکەم. . لەبیرتە، خانووبەرەی ئێمەو ئێوە لە بەردی " قەمچ، بەردی هەزاری، کارەبەرد، گەمەبەرد، بەردی نەقاری، بەردی رەش، بەردی سیلە، نەرمەبەرد، بەردە زورگ، گاشە بەرد، کێلەبەرد، چیلێ، کەڤر " دروست دەکرد. دیوارمان بە قوورو قسلی بەجەرگ بەرزو راست دەکردەوە.

داردێمەك، دارهەزارە، چل مێرد، باهۆ، چوارچێوەمان لەبیر نەدەچوو. بە دارئەسپیندار، دارگوێز، دارەبی، کاریتەمان لەسەر دارەرێ دەکرد. لەبیرتە " چرو، شەقەرە، قسپ، گەلاّی کونجی، ئاژەن، قەسەر، کفر " مان، لەسەر کاریتەکان دادەنا. ئەستوندە، " کۆڵەگە " ، " خەسارە "، " پالەوان" مان قیت دەکردەوە. دارکۆترەمان لەبەر هەیوان، بەرسڤك رادەگرت. بە خۆڵی سپی ژوورەکانمان سپی دەکرد. سەربانەکانمان بە " مێردەرەوە " بوو. تۆ دەهاتی و دەچوینە کانی، لە رێگادا تۆ تۆپەلە بەفرێکت لە من دەگرت، بەشەرمەوە دەخزایتە کانی ژنان، لەشەرمانە ساتمەت لە باگوردانی سەربانەکەی پێشتت دەکرد.

تۆ بەرهەیوانت بۆ مافوورو جاجم و دووگردو لاکێش و جەواڵ چنین بوو. . !! من بەفرم دەماڵی و سەربانم دەگێڕا، ئەودەمانە تۆم دەبینی، بە نازو ئاگری گەرمی چاوانت گەرمم دەبوومەوە. هەناسەم بۆ هەیوانتان بەرز هەڵدەکشا. . ! چاوم هەر لە ماڵی ئێوەبوو. نە

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

ئێمە دەرگای حەوشەو شوورەمان هەبوو، نە ئێوەش چەپەرتان لە پەرژینی باخچەتان دەگرت. هەموو گاڤێ، لە دەڤ یەك بوین. گۆشەکانی خانووەکەتان، دیوارەکانی، سواندەو هەیوانتان هەمووی یادی شیرین و زەوقی خۆشی دەبەخشی. بۆیە تۆم هەرگیز لەبیر ناچێت. تۆ پەیکەرێکی بەرزی پشتم بویت. ئێستاش رووی زەمان رەش بێت، ماڵەکەمان گۆزرایەوە، بارمانکرد، بارییان پێکردین. . !! بۆ ئاقارێکی چەقێن، ماڵی ئێوەش بۆ دەشتێکی بێ کانی، بێ سێبەری دارچناران. . !! دووركەوتینەوە، جاران، هەر لە بانی، ئاوادەبوین، دەگەیشتینە یەكتری، نە کۆڵان و نە کوچە هەبوون، بۆ هاتوچۆش سەربانی ئێمە رێگای کاروان و مزگەوت و کانی بوو. . !

سەربانی ئێوەش رێگای دیوەخان و جۆخین و (دێ چرو) بوو. ئێستاش دەبێ، دە دەوانزدە خانوو ببڕیت، تا کۆلانێك پێچت پێدەکاتەوە، تا دەسوڕێیتەوە. ئاوی پیسی کەس نەدەچووە، بەردەرگای کەس. لەبەر بێ ئاوی و کەم هاتنی ئاوو وشکی شێرەکانی ئاو، ژنان دەستیان لە تیتکی یەکتر نەدەنا. . !!

قازو مراوی و چین و ماچین نەدەچوونە ناو گۆمی پیس و زەلکاوی بۆگەن، منالانیش تووشی نەخۆشی لەرزوتاو کەچەڵی نەدەبوون. داخەکەم، کە ناوچەکەمان چۆڵ دەبێت، دەبێتە قامیشەلان و دڕك و داڵ و لانەی دڕندەی ترسناك، کانی کۆیردەبێتەوە، کارێزەکان دەتەپن، جۆگەو جۆبارو ئاوەڕۆی دەشکێت، کەوو قومری و بازو بولبل و پەڕەسێلکە باردەکەن. دیارە زۆرجار هەواری چۆڵ و خاڵی بەسەر ئێمەی دڵدار هاتووە، بۆیە کوری جاحێلی دوورەولات، شوانی گەرمەسێرو کوێستان و پەرگەندە. کە شەوان خزاینە هەوارێ، هەوارەکە خاڵی بووە، لەگەڵ کۆڵێ خەم و حەسرەت و رووبارێکی گەرمی روندۆك و بە قورگێکی زێڕین وتویانە،

بەم گوارەی بە گوێتەوە،

وەختە سوێم بۆت بێتەوە، سینگت بەفری قەندیلێ

بە شنەیەك با دەتوێتەوە،

هاتبووم بێمە هەواڵی

کەوتمە هەواری خاڵی.

*****

حەزرەتی نالی بێ " بالاخانە "و " ئاغابان " بوو، ژووری رازاوەی ساپیتە بەنەخش دیواری مارنجکراوی سپی پاك و" سەرشۆرك " و" ناندین " و ئاگردان، شك نابینێ. هەر رۆژێ بە کۆڵێك دەستنووس و کەشکۆل و پەرە شیعرو روو دەکاتە هەواران و تەماشای گوڵی جوانی بەهار دەکات و لە مەجلیسی وادا دەمراستەو لە کۆڕی شیعرو هەوستبازییدا وەستایە، بەلام بۆ بووکی خەیال و بووکی حەزو ئاواتی، بۆ حەبیبەی نازداری ئەو ژوورێکی بەهەیوان و دەلاقە دروست نەکردووە، تا ببێتە پاشای حەبیبەی خۆزگەی خۆی و شیعرو خەڵکی عاشقی شیعرکانی بێتەدی، بۆیە زۆر بە نازداری و گەورەیی، چاوی شیعری بەرزو بەیتی فەلسەفەو وشەی کوردی پاراو دەکاتە ژووری زاوایەتی و جێگای بۆ حەبیبەی بووکی خەیالی سازدەکات و فەرموویەتی:

زەفافەتگاهی پەردەی ئالی چاوم

موبارەك " حوجلە" بێ بووك و زاوا.

******

نازدارەکەم، کە تۆ لە دەڤ من نابیت، چاوەکانت دیر دەبن و بەژنی زراڤت، وەك منارەی بەرزی ئامێدی دیار نییە. . . !! تۆ، کە لە هیچ رەخ و هەنداڤێك دیار نیت، من شێت و دین دەبم. بۆیە بە ناچاری نامەی دوورو درێژی بۆندارەکەت دەخوێنمەوە.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

نهۆ لێره، بهو پهیامه رۆندكم كهمتردهبێت، تۆ به دیر نازانم، پاش سلاڤی گهرم، بۆت نوسیبووم، لهو كاتهی لهیهكتری دابراین، من كهوتمه ولاتێكی بێ ئاوو وشك، بێ دارستان، هێشتا ههر شهوهو تیشكی خۆر یهكهم بروسكهی بهیانی دهمانبرژێنێ. . . !! بلۆك و چیمهنتۆو كهڵهشیشهكان، دهرگاو پهنجهرهو شێلمانهكهی ههیوانهكهمان سووردهبێتهوه. ئۆقرهمان نامینێت. كه نیوهرۆ دادێت، تیرۆژی ئهو سۆرتاوه، به پانایی دهرگاو پهنجهرهكان دێنه ژووری. عهسران دهگاته بنهبانێ. دهبێ بهناچاری دهرپهرینه دهرێ. دهزانی ئێمه لهبهر رهوهزی شاخ و كۆزهئهسپیندارو قهدی باوهشی چناران، كهم تیشكی گهرمی خۆرمان بهردهكهوت. ئێستاش حهوشهكه تهسك و دیوارهكان بهرزن. ههر دۆزهخێكه بۆ خۆی و حهوانهوهی تێدا نییه. لهبهر دڵه زامدارهكهمان، بۆ سێبوری دڵی تهنگمان، لهناو چهند كۆنه تهنهكهیهك، دوو سێ، شتله رهیحانمان چاندووه. یهك دوو، بنه لاولاو و لیفكهمان، بهسهر دیوارا بهرزكردیتهوه.

له ههمووی سهیرتر. ! ئهو دوو " چاوه " خانووهمان به مانگێك كهمتر سهرگرت، چوینه ناوی. ههند زوو تهواو بوو، ههموو بلۆكهكان دهناسمهوه. دهزانم كام رۆژ ریزی یهكهم و دوا ریزی قیتكرایهوه. تهنافی وهستایهكه، چهند جار ئالۆزبوو. چهندجار له بلۆكه دهم و روو تیژهكان گیربوو، پسان. دهشزانم، تهرازووهكه، لهسهر كامیان راگیرا، كامیان پهنچهو چۆكی ئهوو ئهوی تری بریندارکرد. كامیان دهستیان كهوته بنی و نینۆكی ههڵتۆقاند. دهرگامان چۆن تێخست. . . ؟؟!! كوو پهنجهرهكانمان راگرت و تهرازوومان كردن. ههنگاو به ههنگاوم لهبیره، بۆیهش به رهسهن و به هی خۆمانی نازانم، بۆنی باب و باپیرانی لێ نایێت. ههستی ههرهوهزی قوورهپهست و خۆڵهبان و دارهرێ و چرۆپانكردنهوه، تامی دروستكردنی پێوه نییه. . !! به گهمهی منالانی دهزانم. . !! به " حمامۆكی " و " خانیهچۆله "ی منالانی دهزانم.

خانووبهرهی جارانمان كۆن و دێرین بوون. ! بابم له باپیرمهوه بۆی بهجیمابوو، ئهویش له باوكیهوه. ههموو ساڵێ خهڵكی به گشتی دهستیان تێوهردهدا، بۆنی ههموو ئاوایی لێدههات، به تایبهتی بۆنی تۆی خهونی من.

من بهردی بناغهی ههموو خانووهكانی گوندیم داناوه، من تهختهو " بهردی سیله "ی دیوارهكهم به خۆم ههڵبژاردووه. زوو دهست نیشانم كردبوو، له رهوهزه شاخێكهوه هینابومانهوه. ههر دهلاقهیهكی، قوژبنێكی، كاریتهیهكی، شادارێكی تامێكی خۆش و یادێكی شیرینیان پێوهبوو. ههموویان، به كهرهستهی خۆمان و به دهستی وهستایهكی گوندی دروستكرابوون. سهرهبانهكانی، جێگای سێرچكانێ و دامهی پیاوانی ئاوایی بوون. . ! كانی، باسی خهون و مهزاق و خۆجوانكردن بوو. . . !! دیوهخان، ئاخاوتنی بهسوودو شهوچرهی به زهوق و دانیشتنی برایانهو جێگای پیاوهتی و ئیسراحهت بوو.

لێره چوونه بهردهرگا عهیبه، دهرچونیش ههر نییه. . . !! كهس كهس ناناسێ، ئهگهر وابروات، پێكهنین و دهستگهمهی جارانی سهركانی دهستهخوشكانم له بیردهچێتهوه. ساوار كوتانهوهو گۆرانی و بالۆرهو شهوچهرهی حهقایهت گێرانهوهو مهیل مهیلانێ و چونه رێواسان و سركهدروستكردن و گوێزهێنان و نانهگریسهو مهشكهههژاندن و دۆغهوالێنان و بهرگهبالیف نهخشاندن و تهون و. . و. . كوره رهنگه ناوی خۆشم لهبیر بچێتهوه. . !!

ئهوهم باشه، تۆم ههر لهبیره، بهلاّم، ههر خهفهت دهخۆم و لاواز دهبم. وا بزانم ئێستا ببینی نامناسیتهوه. . !! لێره دهزگای پۆلیس و دهزگای تری بهترس ههیه. بیستوچوار سهعات، له پێشمان قیت دهبنهوه، چاومان لێ زهق دهكهنهوه. . !! به بێگانهو لایدهمان دهزانن. !

نازدارهكهم، لهگهڵ خوێندنهوهی نامهكهت، فرمێسكی ئهشك و خهم، له گهڵ دێری نامهكهدا تێكهڵبوون، زۆری سرینهوه. . !! چۆن دهبێ. ؟ تۆی دهلال، تۆی نازدار، لهسهردهستان رامگرتبووی، وهكی دۆمان بێجێ و بێ ههوار بیت. . . !!؟؟ تۆی نهرم و نیان، لهبهر سابات و سێبهری فێنك، حهقته. . !! ئێستا، چۆن بهرگهدهگریت، چۆن رهش ههڵناگهرێت. . ؟؟ چۆن ههناسهت دێ. . ؟؟ حهیاتهكهم.

ئهگهر نهمتوانی بالاخانهی دوو نهۆم و ههیوانی روو له چیات به خێرایی بۆ دروست بكهمهوه، ناچارم، به خهیال، وهكی كورهتیمهی حهیرانی خۆمان.

كهپرێكت بۆ بكهم. .

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

دیواری بکەم بە سۆتکەی

مارنجی لە خەنەی

شەقرەی لە سەندەلوسیێ

کاریتەی لە خاسە رەنگیێ

سواندەی لە قەنەفرێ

هەراشی دەکەم بۆ بەژنی تۆ. . !!

* * * * * *

راستە نبوخدنسر لە بیابانی گەرم و بێداری گەلاێ تەڕو بیێ خونچەی ناسك و بۆنخۆش و هاژەو خورخورەی ئاوی بێگەرد، بۆ " ئامییت " ی دولبەرو دلتەری پاشای میدیای کوێستان، باخچەیەکی هەلواسراوی دروستکرد. ! کەنیشکەو دۆی شاخ و ناو بەفر، ئامییتی کچی پاشای میدیا، باخچەیەکی هەلواسراوی ویست. ئەو چل و پێنج سالێ میرێکی مەزن بوو، چەند کۆشك و رێگاو پردو شارو پەیکەری دروستکرد. شاری بابل، بووکی ئاوەدانی بوو، هەمووی رووخاو بیرچوونەوە، بەلاّم باخچە هەلواسراوەکە، چونکە بۆ شازادە نازدارەکەی دلّی خۆی دروستیکردبوو، هەر بەپیرۆزی مایەوە. ئەو دەستی دەرۆیشت، لە هەر شاخێك بەردێك، لەهەر زوورگ و گردێك توورەگە خۆلێك، لەهەر رەزو باخچەیەك، بنەدارێك، لەهەر مێرگ و زەندۆلێك گولەنیسان و حاجیلەی هێنا. وەستاو کارمەندی هەندەرانی گواستەوە. کرێکارو زەحمەتکێش و مەچەك ئەستووری ماندوو کرد. باخچەی هەلواسراوی دامەزراندو ئاوی بەسەرخست. بالّداری جوان و خۆشخوانی هێنا. مامزو کۆترو پەپولە پەیدابوون، باخچەی کردە بەهەشت. .

ئاوی تەزی و سابات و قاسپەی کەوو لاسکە رێواس و هەناری مێخۆشت دەوێت، من دەزانم، حەقی خۆتە. . !! زەحمەتە من بتوانم ئەو دلە تەنگەی تۆ لەو لانە تاریکەی ئیمرۆ رزگار بکەم. . !! دەستەلاتم نییە. هەر ئەوەندەم لەدەست دیێ دلّم بکەمە زەقوورەیەك تایبەت بە تۆ، هەر یادی تۆ. . !!

زەریە جوانەکەم. . ! زۆرجار بەبیانۆ، بەفێل، بەمێوانداری، بۆ ساوەرکوتانەوەو بۆ زۆر ئیشی تر دەهاتمە مالتان. هاتنم خۆش بوو. ناخۆشیەکەی ئەوەبوو، کەم دەمامەوە. ئەو رۆژەی کاریتەی ناوەندی ژوورێکتان شکابوو، بۆ گۆڕینی بە کاریتەیەکی ئەستوورو درێژ هاتبووم، ئەوەم زۆر لا خۆش بوو. گۆڕینی کاریتە، کاتێکی زۆری دەویست. هەردوولا، دیوارە ئەستوورەکەمان، لە تەنیشت کاریتە شکاوەکە کونکرد، کاریتە نوێیەکەمان، هێنایە ژووریێ و سەری لای دیواری دەرەوەمان تێراکرد، سەرەکەی ترمان بە زەحمەت تێهەلکێشا. تۆش هەردوو دەستت لەناو کەمەرت نابوو، لەدیارمان راوەستابووی، بۆنی مێخەکی ملت هێزی زیاتر دەکردم. بە " هەزارە "، کاریتە پیرو ماندووەو شکاوەکەمان دەرهێنا. ئەو رۆژەم قەت لەبیر ناچێت. چونکە، بۆتان ماندووبوم، مالەوەتان زۆر رێزو سوپاسیان نواند. لەو رۆژەوە زێدەتر خۆشیان ویستم. فێربووم بە گەرمی هاتوچوتان بکەم، بە ئاسانی بە کلیل و پشکەی دەرگاتان بکەمەوەو بە دوای خۆمدا دەرگاکە خشت کلیل و لە رێسە بدەم، چیتر لە قونەدەرگا دانەنیشم، هەلکشێمە بنەبانیێ، تۆش بالیفی بەنەخش و بەگولّم لە پشتی دابنێیت. چای دیشلەمەت لە پێش دادەنام، بەتیری چاوانیش زۆر لە نزیکەوە، سەیرت دەکردم، بۆیەش حەزم دەکرد، زوو زوو کاریتەیەکی ترتان بشکێت، کاریتە شکاوەکەم زۆر خۆشویست. ئەو رۆژەش خۆش بوو، کە کاریتەیەکمان بە دیواری پشتەوەتان، تا خوار نەبیێ و نەرزێت، بە دیوارمان هەلواسی. ئەو رۆژەش بوو، کە تۆ چەپکە گولەروونەکەت دامیێ و لە ژوورەکەما هەلّمواسی، رۆژ بە رۆژ، رەنگی جوانترو زەردتر دەبوو، بۆنی هەر ماوەو هەر دەمینێت، نەمزانیوە گولەروون، ئەوەندە لە ژوورەوە بمینێتەوەو وشك بێتەوەو هەلّنەوەرێت.

* * * * *

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

من و تۆ بەیەکەوە، چوینە مێوانی هونەرمەندی گەورەی کوردمان عەزیز سەلیم ، لەو ژوورە پڕ ڕەنگ و پڕ تابلۆیانەدا، هەردووکمان، چاومان لە تابلۆ هەڵواسراوەکان، لوولدراوەکان، سەیری هەموومان کرد. وێنەی کیژی گۆزە لەسەرشان و چل کەزی و چاوڕەش و ناوقەد باریك و سینە ساف و ڕوومەت سێوو بەژن چنارو گوندی ڕۆخ ڕووبارو بالاّخانەی بەرزی چەند نهۆم و پاردەی بەبەردی ڕێکمان بینی. لەناو ئەو هەموو جوانیەیانەدا، ڕووم هەر لە تۆ دەسوڕاند، خۆم لە تەماشای جوانیت تێر دەکرد. لەناو سەدان پۆستەرە تابلۆکانی وێنەی هیچ جوانێکم هەڵنەبژارد، دڵم هۆگری هیچیان نەبوو. چونکە تۆی خەیال و تۆی ویستم لەهەموویان نازدارتر بویت. لە دواییدا دیمەنی خانوێکی قەلاّتی هەولێرم دەست نیشانکردو تۆش بە نەرم و بەنازەوە، وتت:

بەزەوقی، چاك دەزانی کام دیمەن لە ناختا جێگای دەبێتەوە.

چاوم لەوەبوو وێنەکان تابلۆیەکان لە ئامێز بگرم، تا وێنەکان خزمایەتی و ئاوێتەی ڕوحیم پتەو بکات لە گەڵ هەوارو دیوەخان و خانگ و ئاگردان و بەهەیوانی و پشت هەیوان و سروشتی جوان. هەموویان ئەوەم بۆ دەگێرنەوە، هەموو بەیەکەوە هەست و چاو ونیگان، لە گەڵ شوێنەکان و لە گەڵ تۆدا جووت و ئاوێتەو مەستم دەکەنەوە. لەگەڵ وێنەکانا، تابلۆکانا تێکەڵدەبووم و لەبەر چاوانم بە خەیاڵ ئەو هەوارانەم دەژیاندەوەو خۆم لە زریانی ساردو هوڕەی گەرمی ڕۆژگار دەشاردەوە، لە ژوورانەدا، لەو ساتە گەرمەو تاوانەوانەدا بەرووی دەهاویشتە بن خۆڵەمێشی ناو ئاگردانی ژوورەکەو لە سەماوەری سەردەلاقەی پاك و نزیك دەبوومەوە و قەندیلۆکەمان بە دیوارەوە دادەگیرسانو سۆبەی دارمان وەك دەندووکی کەو سووردەکردەوە و دووکەڵی سەربانەکەمان بەرەو ڕووی بەرینی ئاسمانی دەفری و موژدەی سوتانی خۆشی دەگاتە ئاسۆی چاوەڕوان.

چەند لەم هەوارە نزیکدەبوومەوە، سۆزی ئەڤین و حەزی دیتنمان جۆشدارتر دەبوو، سەربردەی ئەو کۆچە کوشندەیە ئەوم لەبیرناباتەوە. نازدارەکەم، من دەمەوێی، وێنەی بالاخانەیەکی جوانم لەلابێ، قەستدەکەم، هۆدەو چاوەو ئاغابان و دیوارخان و" گورگە "و سواندەی تەلارم بەرامبەر بێت. من دەمەوێی، سەردانی کەلاوەی ڕووخاویش بکەم. لە پەنا دیواری هەرڤی دۆش دامینێم. من حەزدەکەم، زوو پێش بارانی پایزو موژدەی چاوی جوانی نمەی ڕووناکی ئاو خۆڵەبانی خانووەکەم بکەمەوە. من بەراستی و لەناخەوە هۆگری بەردکیشانەوەم، سەر دیوارەکانم لاخۆشەو بەرزم ڕادەگرێت. وێنەی ئەوانەم لا پیرۆزە. . بەلاّم ئەفسۆس. تۆش دەزانی لافاوی ڕەش و دەستی چلکن و ئیرەییان پەلاماری منیاندا، هەتیویانکردم، بێ سێبەرو پەنا مامەوە، بۆیەش کرنۆش بۆ وێنەیان دەبەم و حەزیان لێدەکەم و لە خۆمیان مارە دەکەم. پەیڤی ناسك و سترانی بەسۆزو بە جورئەتیان بۆ دەڵێم، وەك دایکی جگەرسوتاو و بە هێمنی وێنەکان دەهێنمە سەرسینگم و بە کۆڵ و بەسەردولکەو بە فرمێسکی گەرم و لێوبەباری خۆمەوە شینیان بۆ دادەبەستم و پرسەیەکی گەرمی بە نهێنیان بۆ دادەنێم، خەڵك و ناسیارەکانم بە کۆمەڵ، دەستە دەستە، بەپشتشکاویی و ئاخ و ئۆفەوە بێنە پرسەکەم و بێ دەنگ و دەست لەئەژنۆ دانیشن.

نازدارەکەم، منالاّن فێربکەین، خانیچۆڵە، حماۆکێ دروستبکەن، بیردۆزو زەوقەکەی (خلە) بچەسپێنین، کە خەڵکی گالتەیان پێدەکردو پێیان دەووت:

خەڵکی باری دەکردو خلەش کەپری دەکرد. .

❊ ❊ ❊ ❊

لەوەتی هەین جیرانین، دیوارمان پێکەوە، گێمان لە دەنگی یەکتردەبوو، بەشداری خەم و چۆکشکان و شایی و خەنەبەندان و نەورۆزتانم. لە زبارەو هەرەوەرزو یارمەتیدان یەکەم کەس بانگدەکرام. لەگەڵ بانگی کەلەشێرو کازیوەی بەیان، بە بێل و جەواڵی خۆمەوە، وەك دارکرۆسکی بەرماڵتان شیندەبووم، یەك پێ ئامادەی خۆڵەبانتان دەبووم، هێشتا کەس نەهاتبوو. . !! من قالّدرمەی دارم دروست دەکردو بە گوریس پێپیلیکەکانم توند دەبەست، ئەوجا خۆم دەبوومە " سەربانەکە "و سەرپەرشتی خۆلەبانەکەم دەکرد، بە جوانیش دەمپەستایەوە، جواڵی پڕ جەفت و وردە بەردم لەکۆڵ و لە پشتی خەڵکەکە هەڵدەڕشت و ئاستی ڕاستیم لەسەربانەکە ڕادەگرت، تۆش بەرامبەرم خەریکی سەوە ترێ و هەنجیرو هەناران دەبووی، پاکت دەکردنەوە. هەر کە تۆ ئامادەدەبویت، من خێراو بەزەوقەوە دەمووت:

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

پاله. . پاله. . سەربانەکە.

خەڵکی سەرقاڵدرمەکەو بێڵ بەدەستەکان، لە سەوە پڕ مێوەکان کۆدەبوونەوەو قوورگی وشکیان بەو مێوەو فیقە تازانە تەڕدەکردو تێنوێتیان دەشکاند، ئەوجا دیسان دەگەڕانەوە سەر ئیشەکە. من دووبارە دەبومەوە سەربانەکە.

زبارەی " دێ چرو "ش تامێکی خۆشی ئەفسوناویی هەبوو، گەرچی ماندوودەبوین، بەلاّم خۆش بوو. لە گوندی دەچوینە دەرێ، گلدەبوینەوە، بۆ پەپولە باڵڕەنگینەکان دەچەماینەوە، بۆ سمۆرە کلك زەردە چاوە ئەستێرەی سەر دارگوێزەکان سەرمان بەرزدەکردەوە، بۆ کەوەکان خۆمان مات دەکردو قاسپەکانیان حەیران و مەستی دەکردین. بۆ ئاوی فێنکی کانی دەنوشتاینەوە، بیورو گوریسمان لە تەنیشت گێدرێژەکەمان دەبەستاو تەماشای بەرزاییمان دەکرد، لە نشێوان بۆ بەرزایی، لە دۆڵەکان بۆ لوتکە، لە مێرگان بۆ ناو رەزان.

. لەکن دارچروەکان دادەبەزین، بە هەستێکی بێ فێڵ و بەرێزەوە خەریکی چروبڕینەوە دەبوین. دێ چرومان هەڵدەبەستا. دێ چروی ماڵی ئێوە کۆن بوون، نەبڕابونەوە، نەسوتابوون، نزیك ماڵاّن بوو. قالبە دێ چروکەتان گەورەبوو، چروی زۆری دەویست، تەنیا من بۆتان ماندوو نەدەبووم و هەستم بە هیلاکی نەدەکرد، وام دەزانی بۆ سەیران هاتووم. . !!

لەو قالبە دێ چروە زەلامانە، چرومان لەسەریەك دەکردە " دەوەن ". چروەکانمان سەربەرەوخوار دادەنا، تا بەفرو باران تەڕیان نەکەن، بە دامەزراندنی پوخت و چاك بەرگەی شەش حەوت ساڵیان دەگرت و دەمانەوەو کەلك و سوودیان دەبەخشی. پاش ئەو ماندووبونە، کاری ئەو رۆژە درێژە، دەخزاینەوە ماڵی ئێوە، داوەت و سەماوەری جوان و ئاخاوتنی رێزو حورمەت، پشومان دەدا، پشتمان دەکردەوە، گوڵی کراست و بسکی درێژت و شەتلە رەیحان و ئامانی پاك و تەمیزەکانتان، تۆی خەون و. . . هەموویان بەیەکەوە ئۆخەیەکی خۆشیان بە دەمارە ماندووەکانی جەستەم دەداو ئیسراحەتم دەکرد.

نازدارەکەم دەبێ ئێستا دێ چروکەتان مابێ. . !!؟؟

دەبێ ئەمجارەش قابیل بێ دەوەنە چروی لەسەر دابنێنێنەوە. !!

دەبێ بهێلێ خەونی خۆش و دیداری تۆم بۆ ئاشنابکاتەوە. . !!؟؟

دەبێ نەفرەتمان لێ نەکات و بە خزمایەتی جارانمان قبولبکاتەوە، ئەگەر واش نەکات حەقیەتی. . !! چەند ساڵە بارگەو خشل و دەولەت و بوخچەو رەشماڵمان پێچایەوەو هەمووەمان لە کۆڵی خۆمانکردو بارمانکرد، ئەومان تەنیا جێهێشت. ! کە بێ دەوەنەچروش بووە ساردی سڕی کردووە. !

هەر شەیتانێك هاتووە لقێکی شکاندووەو زامی سەختی تێکردووە، ئەگەر سوتاش بێ کوێرایمان دادێت، حەقی لە ئەستۆماندا هەیە، رۆژی قیامەتێ دێتە زووبان و پەنجەمان لە چاو رادەکات. . !!

* * * * *

نازدارەکەم، تۆ لەنلو دەفتەری بیرەوەریمدا لە خەیاڵی گەرۆکمدا، لە چاوی زەق و تێگەیشتنی ئێستامدای. . !!

تۆ کیژێکی کوێستانی. . کە زستانی زەحمەتەو بەفری دێتە چۆکان، ساڵی شەش مانگ ساردە، بەس گونیەو داری ولاتانی ترمان دەپەستایەوە ژووری. خانووی ئێوە بە خشتی جوان و سواخدراو دروستکرابوو، بایەخیان بە جوانی ئاکاری دەرەوەی دابوو، بۆیە زۆر گەرم نەدەبوو، هەر خەمی تۆم بوو. بەلاّم خانووی ئێمە بە" مۆرە" کرابوو، نەفەسبڕبوو، بێ کولانکەبوو، چاك لە ساردی زریان خۆمان حەشاردابوو. ئەو مۆرەیە، وا دروستکرابوو بەرگری سوپای زستانی ئێمەی دەگرت. . !! هاوینان رۆژێ یەك دوو مۆرەمان لە قووری بەجەرگ و پەیت قیتدەکردەوە، ئینجا مۆرەکەمان چاك دەپەستایەوە، پاش کزربوون و وشکبوونەوەی، یەك دوو مۆرەی ترمان لەسەر دەکرد، تا دەگەیتشتە دارەڕێ، لەسەر دارەڕێیەکەش مۆرەیەکی ترمان دروستدەکرد، دەبووە هەنوان، لەم هەنوانە یەك دەرگایە کوردەوارییەدا، گەرم دەبوینەوە. ! کوردەواری چاك و جوانیان بۆ هەڵبەستابوین، کە وترابوو:

نەخانی دوو کون

نە پیاوی دوو ژن. . !!

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

سۆبەمان دەهاویشتیێ، وەك برێشكە سووردەبۆوە، بواری خۆلەمێش و مشكیمان نەدەدا، هەر دەسووتاو لەگەڵ سوتانا، دڵە بێ ئۆقرەو یارە دوورەكەی، هەر دەسوتا، بە حەسرەتی ژووان و دەستكرتن و قسەی بەتام و بەڵێنی مسۆگەرو رفتاری ژنانەت بوو.

ئەو زستانە بۆ دڵی ئەسیرم، بێجگە لە شەمشەمەكوێرەكەی بنمیچەكە هیچی ترم بەرچاو نەدەكەوت، لە دیوار زیاتر هیچم لێ دیار نەبوو. . !! سەرم بەرزدەكردەوە، هەر كاریتەو چرو دیاربوون. . !! كە بەفریش دەتاوایەوە، دار چەكەرەی دەكرد، چواردەوەرەمان وەك مافووری نەخشین دەبریقایەوە. دەچوینە رێواسان، شاییمان دەكرد، بە خۆم قەفی كەمەرەی پشدێنەكەتم دەژمارد، تێر كەزیەكانتم بۆندەكرد، تێر بۆنی گوڵی ئەم كوێستانەمان دەكردە هەناوی دەمارەكانی ناو خوێنمان، من دەبوومە ئۆدەڤانی دیوەخان، تۆش كابان و خاوەن مولكی جوانی و ناز. منی دڵدارو منی ماندووی حەز لە ژیان، بوارم وابووە، كە دەبێ بژییم و بەرگەی سروشت و خەرتەڵ و گورگی هاری ناو رانەمەڕو بگرم. ژیان واتە بەردەوامی، واتە رێزكردن و نەخشاندنی بەسوودی مێژووو خۆبەمرۆڤزانین. .

كورد وتویەتی: كە رزقت سواربوو، رووی دەرگات بگۆرە. !

بۆیە بۆ ژیان و دەرامەت، ترێ و هەنجیرم لە كوێستانەوە بەناو دۆڵ و گەوەو كۆرەرێ دەرۆیشتم و تەماشای گوڵی بووكی جوان و رازاوەی مێرگم دەكرد.

دەخزییم و لە بەرزایی شاخەوە بۆ زوورگەكان، بۆ دەشتەكانت شۆردەبوومەوە، جۆگەڵە ئاسا لەكانی دەزام، وەك مار لوولم دەخوارد، ولات و دەشت و گوندو مەجرام دەبڕی. . لە هەندێ شوێنت دەبوومەوە خێراتی جوانێك، لە باخچەیەك دەگیرسامەوە، گوڵە پێغمبەرو گوڵە گەنم و گوڵەبەرۆژەو جۆم پێدەگاندو دەرۆیشتم. . !! لە هەندێ شوێنی ترا، دەخزامە ناو تونیل، دەچوومە ناوكارێزەكان، سەری خۆم هەڵدەگرت و ئاوم بۆ وەرزێری ماندووم دابیندەكرد، توخنی ئاغای هەوری بەسەری خاوێن نەدەكەوتم. ! تا دەگەیشتمە شوێنی مەرام و بارەترێ و هەنجیرو سماق و بارەدارو سركەو مێوژم دەگەیاندنێ. دەچوومە سەربانێكی بڵندو گازم دەكرد:

وەرنە ترێیان. .

وەرنە هەرمێیان. .

وەرەنە هەناران. . . .

من لەلایەك و دێوەرەش لەلایەكی تر بانگمان دەكرد. !

دێوەرە خەناوكە. . . . .

دێوەرە نوقل. . .

دێوەرە ترش و شیرین. . !

مامەی هەورامیش دەی ووت. . . بنیشت بەپەرۆ.

كورەچییەكان بەكەرە بە زەنگۆڵەكانیان، زبڵیان بۆ كوورەكانیان لە گوفەكان كۆدەكردەوەو شەڵتەیان دادەگرت.

بەو كاروانە درێژە، چاوی ئەسمەرو كیژۆڵەی دوورنەكەرو سەربەردە بێرو دۆڵابی ئاوی بیری چەند بەژن قووڵ و خەزێم و گوارەی بەكاریتەم دەدیت. .

زەلامی ماندووو ژنی بەپەرێزم خۆش دەویست. .

دەشتی بە هەوڵدان و ئارەقی رەش و شینم هەست پێدەكرد. . !!

خەڵكی كۆڵنەدەرو شەیدایانی ژیان و سەربەستیم دەدیت. . . .

* * * * *

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

پاشایەکم، کە من لە تۆ زوێربووم، خۆم دەشاردەوەو لەناخی دڵیشمەوە بۆ دیتنت دەکولاّم و چەپکەتیری تەماشام لەچاوانم زابوون و ئۆقرەمان نەمابوو. قەستم دەکرد بە خەزێمەی دەرگاتان ئاگادارت بکەمەوەو بێمەوە بەرامبەرت. بەلاّم تۆش هاتیتە پێشم و سەیرت دەکردم و چاوەکانت بە فرمێسك زابوون. . شلەژاییت و هەر چاوەکانت لە چاوانم دەبڕی. . ئەو رۆژە کۆچێکی رەش بوو، وەك شێتان کەوتمە ئاقاری و چوومە پەنا دیواران، دوورکەوتمەوە، لە دوورەوە دیقەتی گوندیم دەدا. تۆ چوبویتە ئاسمان و کەوتبویتە نێوان هەورو ئاسمان و دیارنەبویت، حەجمانم نەبوو، سوورپم دەخوارد. من سەد ساڵیش دەرەبەدەربکرێم هەر دێمەوە، تاشەبەردی بەرمالاّنتان لەبازارو بالاّخانەی چەند نهۆم بەرزترو جوانترە. ! من هەر دێمەوە. . کانی نزیکتان لەکانیەکانی تر روونترە، خەونی بەرهەیوانتتان خەونی بەهەشتیم پێدەبەخشێت. پەنچەکانم هەڵدەوەرێن، دەقەڵەشن، نینۆکەکانم یەك یەك بەردەبنەوە، ئەگەر لە ئاگردانی گەرمی ئێوەی دووربم ! ماڵەکەتان حەوانەوەو پشووم دەداتێ، بالاّم گەز گەز لەگەڵ ئەسپندارو چنارتان بالا دەکات، تەبەشم دەبێتە سێوەلاسوورەو ناوشانم دەبێتە لادیوارێکی بەرگری قەلاّو دارەرێ و خۆڵەبان و بەفرو باگووردان رادەگرێت. لەتۆش دووربم بروا دەکەی مردووم، بروابکە من بەو بایە دەژییم لە کولانکەو سەربان و باخچەو لای ماڵتان دێ. . !!

دۆش دامابووم، لچشۆر، کەوتبوومە بەحری خەمان. لەو کاتەش، لە گوندی، لەسەرووی کۆشکتان، شاییەك دەگەڕا، سەربانەکە ببوە مێرگێکی رەنگین، کۆلاّن چۆڵ و دەرگاکان داخرابوون، چەپەرەکان گالّدرابوون، کەس لە ماڵی خۆی نەبوو. . !! تەنیا من نەبێ، من تەنیاو پشتم بە کۆترەی هەیوانێ دابوو. . لەوەدەمەدا، لەگەڵ خشپەی پێیەکانت هەشیاربوومەوە، تۆ هاتی و وتت:

ئەم شاییە بێ تۆ شینە. !!

ئەم زەماوەندە بێ تۆ بەتاڵە، ئەم دیمەنە رەنگینە بێ تۆ تاریکە. . هەڵسە وەرە، با لەناو یەکترا ئاوێتەبین، وەرە شایی، من دێمە دەستت، من شان لەشانت دەخشێنم، من کولمەم لە رووەمتت نزیکدەکەمەوە، من نزیك دەبمەوە، من. . من و تۆ ئەم هەوارەمان گەرمکرد، شاییەکەمان گەرمکرد، من و تۆ شوێنەکەمان کردە بەهەشت. . بە شاییەکە سەربانەکە، شوێنەکە کەوتە لەرزین، چەپەرو پەرژین، دەرگاو دەروازە، هەموو. . هاتنە تەماشا. .

لەو رۆژەوە خۆشەویستیمان لە کادین و مەرك و کوزەك و شوێنی لاچەپەکان چووە سەربانەکان، لەسەربانە بێ مێردرەوەکان بە ئاشکرا بوو، لە شوێنەکان هاوارمانکرد. . هەموو خەڵکی گوندی و ئاواییەکان زانیان، ئەو کاتە، ئەو رۆژە ئاگامان لەکەس نەما، لەناخەوە هەڵپەرین، بە سۆزەوە ، بە حەسرەتەوە هەڵپەرین، لەو رۆژەداو لەم شوێنەدا زانم شایی لەگەڵ تۆ، شایی لە دەستی تۆ، دەمکاتەوە پاشای قەلاّکان، کەلاّوەکان دەبنەوە کۆشك، تۆم لەگەڵ بێ زەوق و هزری بیناسازییم فرە دەکات، نەخشەی جوانم دێنێتە خەیال، پەنجەکانم هێڵی راست رادەکێشن، باخچەو نافوورەو بۆشایی زیاد دەکەم. کە شایی گەرم دەبوو، چاوی زەق و زیت تەماشایان دەکردین، لەبەر گازاندەو وردە هەوال و ژووان و پرسیاری زۆر ئاگامان لەکەس نەما، ئاگامان لەخۆ نەدەما، زۆری نەدەما لە سواندەکە بکەوینە خوارەوە.

نازدارەکەم، لەبیرتە کە پێم وتی، دەبێ کەی شایی ئێمە نۆرەی بێت. . ؟؟!! کەینێ، قوورکاری و دیواردروستکردن و لەودە سواخدانەوە بێتەوە. . !! کەینێ. . ئەوجا بەراستی دەکەومەوە ناو ئەندێشەی بیناسازی و خانووی وا دادەمەزرێنم، ژوورەکان هیس نەبن، گەورەو بەرەو تیشکی خۆر بن، خەڵکی بۆ تەماشات، نەیارانیش کۆچبکەن و ئەو بەیتەی (حاجی قادری کۆیی) مان لەبیر نەچێت کە فەرموویەتی:

زۆر سەگم دیوە، فەقەت نەمدی رەقیبی هەندەسە

وەزعی نامەوزوون دەبێ وەك خانووی بێ هەندەسە.

هەولێر/ هاوینی ١٩٩٠ - زستانی ١٩٩١

تەواو.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

پاشكۆ. . . . . . .

١: تويخ: نهۆم.

٢: ساباټ: كەپر.

٣: بەهاربەند: شوێنێكە وەك بەرهەیوان، لایەكی بەرەلاّیە، كە تەشقی سەرما دەشكێ بەرزە ولاخ لە تەویلّەدا گەرمایان دەبێت، لەوێ دەیانبەستنەوە.

٤: قونگرەی زەیتی: قونگرەی تایبەتە لە قەلاّتە گەورەكان، لەم شوێنانەدا زەیتی كولاّو بەسەر نەیاران و هێرشكەرانا دادەكرا.

٥: كونەتیر: كونی بچوكە دەروانێتە دەرەوە، لە دیواری بەرزو بالاّخانەو سەربان و بانێژەكانایە، لەوێیەوە تیری بەرگرییان لە دوژمن و نەیارانیان گرتووە.

٦: كونەتۆپ: كونی گەورەن، لوولەی تۆپی پێوەچووەو لەوێیەوە ئاراستەی دەرەوەكراوە، لە قەلاّت و سەنگەرەكانەوە ئاراستەكراوە، لە قەلاتی رەواندوزا هەبووە.

٧: بەردە نوێژ: بەردی پان و تەخت و لوسە، بۆ نوێژكردن لە زۆر شوێنی گشتی و سەرەرێ، دانراوە و پاك و خاوێن راگیراوە.

٨: روو لە ئاكرێ: بۆ ئاراستەی روو بەكارهاتووە، واتە رووی لە شاری ئاكرێیە، لە زۆر شوێندا ئەم دەستەواژەیە بۆ روو و ئاسۆ بەكارهاتووە.

٩: قەمتەرە: سەرەدەرگای بەرزو قایمی خانوو حەساری گەورە.

١٠: كۆترە: داری هەیوان، لە خانووی (عەتولا ئاغای هەولێر) ا، زۆر بەكارهاتبوو، سەرەكەی بە نەخشە.

١١: دارپالەوان: داری ئەستوورە، بۆ توندكردنی دەرگاو دیواری لار بەكاردێت، بە پشتی دیوارەكەی وەدەنێن.

١٢: هەورەبان: لەناوچەی هەولێر بەیتونەیە.

١٣: گولتە: دیوارێكی پان و ئەستووری لە قوورە بە دیواری لارو درێژی وەدەنێن.

١٤: خانووی جەمیلە فەندی: خانووێكی نازداری كۆنی قەلاّتی هەولێرە، زەوق و وردەكاری هونەری و بیناسازی بەرزی تێدا بەكارهاتووە، دەزگای شوێنەواری هەولێر بە جوانی پاراستویەتی و پارێزگاری دەكرێت.

١٥: سیوسیوە: شوێنی دانانی دەرگای جارانە لەسەر ئەرز.

١٦: باهو: چوارچیوەی دەرگایە، كە لە داری گوێز دروستكرابێت، یان تەختەی دارگوێزە لە بنمیچی خانوو دانراوە و لە هەورەمانا هەبووە.

١٧: خۆشاب: قەلاّیەكی بەرزو سەختی كوردە مەحموودیەكان بووە، لەسەردەمی نۆیەمی كۆچیدا دروستكراوەو دەكەوێتە سەرشاخە بەرزەكانی ناوچەی هەكاری.

١٨: قەلاتی كوردان: قەلاّیەكی سەختە لە شاری (حومس) ی سوریایە، لەسەردەمی شا سەلاحەدینی ئەیوبیدا كورد لەم قەلاّیەدا بوینە، ئێستاش شوێنەوارێكی مەزنە. چەندین قوللەو دیواری بەرزو پان و سەنگەرو جبەخانە و ژێرزەمینی تێدایەو یەكپارچە بەبەرد دروستكراوە.

١٩: شێروانە: قەلاّیەكی بەرزە لەناوچەی كەلار، لەلایەن بەگزادەكانی جافەوە دروستكراوە.

٢٠: چەپەر: دەرگای باخچەیە، بەدرك و تیسوو كورتەدار دروست دەكرێت، سەنگەریشە.

٢١: هەتان: رەشەخان، دروستكراوی خانووی تەویلەی كۆنی كوردەوارییە.

٢٢: ئاغابان: ژوورێكە، یان زیادتر لە ژوورەوە قالّدرمەی بۆ هەلّدەبەسترێت، لەدەشتی هەولێر بەم جۆرە خانووانە وتراوە، شارستانی.

18

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

٢٣: پاردە: سەكۆ.

٢٤: شمشێرە: كلیلی درێژی دەرگایە لە دار دروستكراوە.

٢٥: هەزارمێرد: دارێكی لووس و درێژە، لەناو دیواردا دادەنرێت، لە دەرگادا رەتدەبێت، دەرگای پێ دادەخرێت، لەناوەكەیەوە دیارە، ئەم گاڵدانە، ئەو دەرگایەی وا دابخرێت بەهەزار مێرد ناكرێتەوە، بەهەردوو شێوەی ئاسۆیی و ستوونی دێتە پشتەوەی دەرگاكە.

٢٦: چل مێرد: لەهەندێ شوێندا بەهەزارمێرد دەوترێت چل مێرد. واتە بە چل مێرد ناكرێتەوە.

٢٧: وشكەكەلەك: دروستكردنی خانووبەرەیە بەبەردی لووس و رێك و نیمچە تاشراو، بەردەكان لەسەریەك بەبێ نەرمە دادەنرێت، شێوەی بەردەكەو وەستایی و زانایی دانانیان وا دەكات ئەم بەردانە توندو رێك و پتەو راوەستێت، ئەوەی شایانی باسە، ئەم جۆرە خانووە چەند نهۆمەی بەو وشكەكەلەكە دەسازێت بەرگەی زۆر دەگرێت. ئەم شێوەیە لەهەورەمان باوە.

٢٨: هەنوان: خانووبەرە.

٢٩: لەڤەند: قامیش.

٣٠: ئاژن: جۆرە دارێكە گەڵاو لقەكانی پاش دارەرێ دادەنرێت.

٣١: خۆكە: خانووی سادەیە ئاژەلی تێدا بەخێودەكرێت، تەویڵە.

٣٢: زنج: تەویڵەیە بە پووش و قوور دروستدەكرێت.

٣٣: كادین: دروستكراوێكی سادە و پتەوە بۆ هەڵگرتنی كا، ئەوەش لە بارانی زستانا دەپیارێزیت.

٢٤: عەمبار: دروستكراوێكی بچوكە بۆ هەڵگرتنی دانەوێلە، بەتایبەتی گەنم و جۆ. دروستكراوەكە بناغەی لەسەر بەردی زەلامی بەردەزوورگ دادەمەزرێندرێت، ئەوەش لەبەر ئەوەیە تا زیندەوەرو مۆرانەی نەگاتێ، دەرەوەو ناوەوەی جوان و پوخت سواخدەدرێت، كون و پەنجەرەی هەیە بۆ بەكارهێنانی لەداكردن و دەرهێنانی دانەوێلەكان، دروستكراوەكە تەنیا هەڵدەكەوێت.

٢٥: تابوتە بەرد: بەردی پان و لووس و باریكە، بۆ ناشتنی مردوو بەكاردێت، زۆرجار لە گۆرستانەكان بەردی وا زۆر كەلەكە دەكرێت، كەسی وا هەیە بۆ خێرو چاكەیی خۆی دەیانكێشێتەوە.

٢٦: بەردە كێل: بەردی تایبەتی كێلی گۆریشە، دیارە كەوا درێژو باریك و لووسە، وەك تابوتەبەرد لەسەر گۆرستانەكانا هەیە.

٢٧: ئاهەك: قسلێ.

٢٨: بەردی كارگەیی: بەردی تاشراوە بۆ دروستكردنی دیوار بەكاردێت.

٢٩: داردێمەك: دای درێژو كورتە دەخرێتەناو دیوار، ئەوەش بۆ ئەوەیە تا دیوارەكە روونەچێت، داری گوێز بۆ داردێمەك باشە، لەدیواری وشكەلەك بەزۆری بەكاردێت.

٣٠: كەڤر: بەرد.

٣١: بورجی بەلەك: بورجێكی كۆنی شوێنەواری سەردەمی حكومی میرەكانی كوردستانی باكوورە.

٣٢: لالش: پەرستگای یەزیدیەكانە، دەكەوێتە ناوچەی ئێسفنی و ئەتروش، لەبورجەكانی ئەو پەرستگایەدا هێمای بیناسازی نایاب هەیە.

٣٣: چەرمۆك: یەكەمی گوندی ئاوەدانی كشتوكالی و نیشتەجێیە ناوچەكەیە، شوێنەواری دەكەوێتە دەڤەرەی چەمچەماڵ باكووری شاری كەركووك.

٣٤: هەزارمێردو شانەدەر: دوو ئەشكەوتی كوردستانی باشوورن، لە ناوچە شاخاوییە سەختەكانە، زۆر كەلوپەلی كۆنیان تێدا دۆزراوەتەوە.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

٣٥: كوندەلآن: دروستكراوێكی سادەیە، لەناوەندی حەوشەی گەورەی ناوچە گەرمەكانی كوردەواری دروستدەكرێت، دوو نهۆمەو سەرەكەی سێبەر بۆ ئەو كوندە ئاوانە دەكات، تا خۆریان بەرنەكەوێت بە ساردی و فێنكی بمینێتەوە. زۆریش مێوەو سەوزەی لە ژێرەوەی دادەنرێت.

٣٦: خەشیوو: ژووری زەخیرەیە.

٣٧: قوتان: شوێنێكە بۆ هەڵگرتنی گۆزەو چەرەی ئاو.

٣٨: هەرزاڵە: ئەستێرك: لەژووری خێزانە، بۆ هەڵگرتن و كۆكردنەوەی زەخیرەو كەلوپەلی ناوماڵ بەكاردێت.

٣٩: كەندوو: دروستكراوێكە بۆ هەڵگرتنی ئاردو دانەوێڵە بەكاردێت، ئەوەش وەك ئەستێرك و كەندوو لەناو ژووری خێزانەدایە.

٤٠: چاڵ : قۆرتێكی لوولی قوڵی بەرینە، دانەوێڵەی تێدا هەڵدەگیرێت، تا لە زیندەوەرو تەڕبوون بپارێزرێت، چاك سواخدەدرێت و سەری جوان دادەخرێت و چواردەورەی بە كا دەگیرێت.

٤١: چاڵەبەفر: شوێنێكی قوڵە، لە زۆزانەكانا بەفری بۆ هاوین تێدا هەڵدەگیرێت.

٤٢: سارداو: حەوزی ئاو خواردنەوەیە.

٤٣: شەقرە: داری كورتە هەر ١,٥ ــ ٢ مەتر درێژ دەبێت، پاش دارەڕێ دەخرێتە سەر كاریتەكان، جوان و بەرێز دادەنێرن. دار ئەسپینداری درێژو ئاسایی دوو دارهەولێری تێدەبێت، سەرە باریكەكەی دار ئەسپیندار دەبێتە شەقرە، ئەوی تری دەبێتە دارهەولێر، بۆیەش دارهەولێری پێدەڵێن، چونكە لەناوچەكانی خۆشناوەتی كاریتەكانیان بۆ فرۆشتن بۆ شاری هەولێر هێناوەو هەر لەشارا ئەم دارانە رەواجی زۆرتری هەبووە، واتە لەخانووەكانی سەربەكاریتەكانی شار بەكارهاتوون.

٤٤: مارنج: ئەو ئامێرە دەستییە قووری ژوورەوەو دەرەوەی دیوارا لووس دەكات، بەكارەكەش وتراوە مارنجكردن.

٤٥: ئاخوور: دروستكراوێكی درێژو باریكە ئالیكی بۆ وەڵسات لەناودا رووەدەكرێت، لە قووردروستدەكرێت.

٤٦: دلال: پردە كۆنەكەی ناو شاری زاخۆیە، لەبەردی زەلامی و پتەو دروستكراوە، بناغە و كەوانەكانی زۆر زیرەكانە دروستكراون، گوایە، لە رۆژی یەكەمی دروستكردنی پردەكە بڕیاریاندابوو قوربانی بۆ بكەن، هەر كیژێكی بەوێی گوزربكات و ئاو بە گۆزە لەو رووبارە بێنێت، لەژێر بناغەكەی دادەنێن، وا رێكەوتووە كیژی ناڤداری پاشای ناوچەكە، دلالخان هاتووە، ئەوانیش لەسەر بڕیارەكەی خۆیان و بەرەزامەندی پاشاوە ئەویان كردووە بە بناغەی پردەكە و ناوەكەی لە ناوی ئەو كیژە پاشایە نازدارەوە هاتووە. پردەكە بە خۆراگری و جوانی ماوەتەوە و بۆ پیادە بەكارێت.

٤٧: گوفەك: زبڵدانی گوندەكانەو ساڵانە كوورەچییەكان بەبارو دواییش بە لۆری زبڵەكانیان بەسەبەتان بۆ سوتاندن و تێكەڵكردنی بەقوورە بەجەرگەكەی كوورەكانیان كۆیاندەكردەوە.

٤٨: هەزاربڕ: ئەو كرێكارە زاناو لێزانەی كوورەكانی كەرپووچە، بەهەزارو بە كرێ خشتی دەبڕی، واتە بە رۆژانە كاری نەكردووە، بەهەزار خشتی بڕیوە. لە بڕین و ئامادەكردنی خشت بۆ سوتاندن و سازكردنی زۆر كارامە و لێهاتووبون.

٤٩: سپیترك: قاڵدرمە.

٥٠: خەسارە: داری ناوەندی دارە ڕێیە.

٥١: بەرسڤك: هەیوان.

٥٢: مێردرەوە: ستارەیەو لەهەندێ شوێندا پاردەو بەیتونەشە.

٥٣: دێچرو: داری مازوو، یان داری بەروو لقی بۆ هەڵگرتنی چرو بەكارهاتووە، ئەو دارانە بە هیچ شێوەیەك نابڕێتەوە، هەر بۆ ئەم مەبەستە زۆر جوان پارێزگاری كراوە، هەر ماڵێكی ئاژەڵدار دێچروی تایبەتی خۆیان هەبووە، ئەوەی وەڵساتی زۆرتر هەبووە لەیەك و دوو دێچروی زۆرتر هەبووە.

٥٤: سەرشۆرك: گەرماوی خێزانە.

www.kurdistannet.org
22/05/2002 00:41

٥٥: ناندین: شوێنی خواردن ئامادەکردنە.

٥٦: چاوە: ژوور.

٥٧: بەردی سیلە: بەردی تایبەتیە لە گۆشەی ریزەکانی دروستکردن بەکاردێت، ریزی ئەستونی و ئاسۆیی بەیەکتری دەبەستێتەوە.

٥٨: شادار: داری گەورەی دارەڕێیە.

٥٩: هەزارە: داری گەورەو قایمە بۆ هەڵگرتن کاریتەی شکاو بەکارێت، بەهێزی چەند مرۆڤێکی بەهێز بارەکە بەرزدەکرێتەوە، واتە هێزو باری هەزار مرۆڤە.

٦٠: هۆدە: ژووۆ.

٦١: دیوارخان: دیوەخان.

٦٢: گورگە: سواندە.

٦٣: سەربانەکە: ئەو کارمەندەیە، واتە ئەو وەستایە ئاستی پڕکردنی خۆڵ لەسەربانەکە رادەگرێت، هەر لە سەربانەکە دەمینێتەوە تا خۆڵەبانەکە تەواو دەبێت.

www.kurdistannet.org